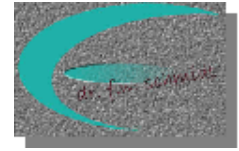

Reacties:

f.schmidt@wxs.nl

Jaargang 4, nr. 2

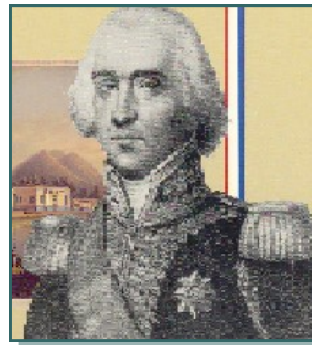
Histo-visie

Hasselt, Van Hattem en Daendels

Daendels was een van de bekendste patriotten in de periode 1780-1787. Herman Willem - zoals zijn voornamen luidden - was op 21 oktober 1762 in Hattem geboren en stierf op 2 mei 1818 in Saint George d'Elmina. Bij het verdedigen van het stadje Hattem tegen de troepen van de stadhouder stond hij in 1786 vooraan. Hij was hierdoor dan ook gedwongen om met de komst van de Pruisen in 1787 naar Frankrijk uit te wijken. Na acht jaar ballingschap keerde hij samen met Pichegru in 1795 als generaal van het Bataafs Legioen terug. Zijn staatsopvattingen waren tijdens zijn buitenlands verblijf alleen maar aangescherpt. Hij had dan ook een belangrijk aandeel in de staatsgrepen van 1798. De bijnaam "De Tweede Brutus" had hij aan deze rol te danken. Mede dankzij zijn optreden wonnen de unitariërs van de federalisten. Een centralisatie van het bestuur was het resultaat. Daarmee werd één van de grondslagen van ons huidige staatsbestel gelegd. In 1807 werd hij

benoemd tot gouverneur van Indië. Daar maakte hij een eind aan vele misbruiken. Zijn optreden was daar als hard te typeren. In 1810 werd hij afgezet en keerde hij terug naar Holland. Als generaal nam hij deel aan de tocht van Na-

poleon naar Rusland. Na diens val werd hij door koning Willem I in 1815 tot gouverneur van de Nederlandse bezittingen op de kust van Guinea, de zogenaamde Goudkust, benoemd. Daar overleed hij in 1818.

Tot zover de "*Geschiedenislexicon*"

Minder bekend is dat voorouders van hem uit Hasselt afkomstig waren.

De grootmoeder van Herman Willem was namelijk Hermanna Willemina van

Hattem. Haar vader was Lodewijk van Hattem. Hij was kapitein in Hasselt. We kwamen hem al eerder tegen.

Zijn ouders waren op hun beurt weer Borchard van Hattem en Wilhelmina van Hattem. Zij was eerder getrouwd geweest met burgemeester en bierbrouwer Jan Cornelis Verdelft. Uit dit huwelijk werd in 1634 geboren Jan Cornelis Verdelft.

Lodewijk werd in 1638 geboren, dus moet voor dat tijdstip burgemeester Verdelft overleden zijn. Opmerkelijk is dat zowel Verdelft als Borchard van Hattem in 1666 tot de weinige nog in Hasselt wonende katholieke families behoorden.

Tijdens de Munsterse bezetting werd Borchard van Hattem op grond van zijn katholiek geloof tot burgemeester aangesteld. Na het vertrek van de bisschoppelijke troepen moest hij weer zijn zetel afstaan.

In 1666 was het beroep van Borchard lakenkoper. In 1672 kon zijn vermogen op ongeveer 10.000 gulden geschat worden. Hij was van hoge afkomst omdat

Bronnen:

Nijhoffs *Geschiedenislexicon*, 's-Gravenhage 1981

F. Pereboom, H.A. *Stalknecht, Herman Willem Daendels (1762-1818)*, Kampen 1989

j.lammers@multiweb.nl

"Een burenruzie", *Histovisie* jrg. 2, nr.2

HCO, S.A., inv.nr. 4928

GAH, inv.nr. 790

hij in de achtste graad een afstammeling zou zijn van Jan van Hattem, een bastaard van Reinald van Gelre en Wilhelmina van Hattem.

In 1683 wilde Aeltien Gerrits, zijn dienstbode Borchard van Hattem aan zijn trouwbelofte houden. De toen 75 jarige Van Hattem had haar zwanger gemaakt en haar zelfs schriftelijk beloofd met haar te gaan trouwen. Een belofte waar hij later onder uit wilde. Aeltien liet het daar niet bij zitten en sleepte hem voor het gerecht. Daar beriep Bochard zich op zijn militair zijn, waardoor in zijn ogen de stedelijke rechtbank niet bevoegd was hem te berechten. Zijn beroep werd afgewezen, maar we weten niet of Van

Hattem en Aeltien Gerrits later ook met elkaar getrouwd zijn geweest. Niet lang daarna zal hij gestorven zijn.

Over hem weten we ook dat hij problemen maakte bij de afwikkeling van het testament van Wilhelmina. Bij haar dood stond nog steeds een uit 1638 daterend legaat van honderd gulden voor de armen open. Borchard was van mening dat dit bedrag door haar zoon Cornelis Verdelft betaald moest worden. Het legaat stond immers in het testament van zijn vader. Cornelis daarentegen was mening dat zijn moeder dit bedrag moest uitkeren. In 1679 was de zaak nog steeds niet afgehandeld. Cuneria Maria van Meijsenberg, de

vrouw van Cornelis eiste in 1680 afwikkeling van deze affaire. Waarschijnlijk stond in het testament van de kort daar voor overleden Wilhelmina niets over deze zaak. Cuneria kwam in dit testament er mogelijk nogal bekaaid af, want zij sprak openlijk van "een duivels testament".

Bronnen:

HCO, stadsgericht van Hasselt, inv.nr. 303

HCO, stadsgericht van Hasselt, inv.nr. 40

Hoe armer, hoe kinderrijker

Hiernaast staat een tabel uit 1750. Het is gemaakt om belasting te kunnen opleggen. In de eerste kolom staat de klasse. Klasse vijf geldt voor mensen met een vermogen van 2.000 gulden. Zij moesten negen gulden per persoon betalen. Klasse elf was voor mensen met een vermogen kleiner dan 200 gulden [in die tijd iets minder dan een jaarsalaris]. Zij moesten één gulden per persoon betalen.

We weten dat in 1748 in Hasselt 1097 mensen woonden en dat er toen 318 woningen waren.

Hieruit kunnen we de conclusies trekken, dat 62 procent van de bevolking in het midden van de

achttiende eeuw geen vermogen had. Zij werden dan ook niet aangeslagen. De gemiddelde woningbezetting van mensen met wel een vermogen was 2,3 personen, die van mensen zonder vermogen was

daarentegen vijf. Meer dan het dubbele dus.

5	1	5	75
6	1	2	19
7	1	4	24
8	3	8	32
9	50	199	497
10	39	91	102
11	86	153	153
	101	412	097

Meer over de historie van Hasselt weten of zien

www.schmidtplanet.info